

Giganci Nauki

<https://gigancinauki.pl/gn/biogramy/85034,Urbanowicz-Jerzy.html>
2022-10-05, 13:06

Urbanowicz Jerzy

URBANOWICZ Jerzy (28 V 1951, Szczecin – 6 IX 2012, Warszawa), matematyk, kryptolog. Syn Mieczysława, żołnierza AK na Wileńszczyźnie, więźnia Gułagu, z którego udało mu się uciec, i Eugenii z domu Zielonko, wywiezionej jako dziecko wraz z rodziną do Kraju Krasnojarskiego na Syberii (1940–46).

U. cierpiał na stawy, potem doszła choroba serca, dużo czasu spędzał w szpitalach, gdzie poddawał się leczeniu, miał przerwy w nauce, a potem w pracy zawodowej i naukowej. W latach 1987, 2004 i 2011 przechodził poważne operacje serca (pierwszą z nich przeprowadzał Z. Religa). Chętnie się uczył, dużo czytał, zarówno w czasach młodości, jak i w dorosłym życiu. Szkołę podstawową ukończył w 1965, a Technikum Mechaniczno-Energetyczne w Szczecinie egzaminem maturalnym w 1970. Wpływ na wybór jego dalszej drogi życiowej miał nauczyciel matematyki Kazimierz Gronkowski, który dostrzegł jego talent i skutecznie zachęcał do zajmowania się matematyką. Startując w wojewódzkich zawodach matematycznych zajął pierwsze miejsce i w nagrodę pojechał na wycieczkę do Rumunii, Bułgarii i na Węgry. Specjalność radiotechnika i telewizja, którą ukończył w technikum miała również znaczenie w jego późniejszej pracy. W 1970 podjął studia matematyczne na wydz. matematyki i mechaniki UW. Ukończył je z wyróżnieniem w 1975, pracę magisterską *Punkty Weierstrassa na krzywych eliptycznych* przygotował pod kierunkiem prof. J. Browkina.

Po studiach podjął pracę w Szkole Głównej Planowania i Statystyki (dzisiaj SGH), gdzie był zatrudniony do 1982. Naukową działalność kontynuował od 1977 w Instytucie Matematyki UW, gdzie odbył studia doktoranckie. W 1982 obronił pracę doktorską *Specjalne wartości funkcji zeta Dedekinda*, której promotorem był również J. Browkin. W 1979–87 pracował na SGGW w Instytucie Zastosowań

Matematyki i Statystyki. Od 1988 do końca życia głównym miejscem jego pracy był Instytut Matematyczny PAN, w którym habilitował się w 1992 na podstawie rozprawy *Związki funkcji zeta Dedekinda z K-teorią*. Od 2009 był zatrudniony również na stanowisku profesora nadzwyczajnego w Instytucie Podstaw Informatyki PAN. Ponadto w 2001–02 był skutecznie działającym prezesem spółki skarbu państwa Tel-Energo.

Zainteresowania naukowe U. obejmowały głównie algebraiczną teorię liczb, a od 1994 także zastosowania teorii liczb do kryptografii. Wyniki U. z matematyki czystej omówił Andrzej Schinzel (2013) i podzielił je na cztery grupy tematyczne: prace o kongruencjach dla specjalnych wartości funkcji L; prace o tożsamościach dla uogólnionych liczb Bernoulliego lub uogólnionych wyznaczników Vandermonde'a; prace o równaniach diofantycznych związanych z sumami potęg kolejnych liczb naturalnych; inne prace z algebraicznej K-teorii. Ten podział Schinzel przygotował na podstawie 26 prac U. z lat 1983–2000. Osobnego wymienienia wymaga monografia napisana wspólnie z Kennethem S. Williamsem: *Congruences for L-functions*, Mathematics and Its Applications, t. 511, Kluwer Academic Publishers 2000.

Był autorem pięciu prac z kryptografii, które poświęcone były badaniom pewnych uogólnień schematu Shamira współdzielenia sekretu, badał również ogólniejszy schemat Brickela dzielenia sekretu.

Zainteresowania kryptograficzne U., przy których przydało mu się wykształcenie radiotechniczne uzyskane w technikum, doprowadziły go do współpracy z firmami telekomunikacyjnymi i z wojskiem. Dla Wojskowego Instytutu Łączności w Zegrzu opracował m.in.: *Metodyka badania bezpieczeństwa szyfrów i urządzeń szyfrujących* (1988); *Przykładowa procedura badawcza: RSA. Funkcje skrótu i redundancji. Podpis cyfrowy* (1998); *Elementy kryptoanalizy asymetrycznej. Problemy trudne obliczeniowo* (1998); *Różne schematy podpisów badawczych* (1998). Przedstawiona wyżej problematyka ukazuje ważność i przydatność jego opracowań. Za prace z zastosowań

kryptografii w siłach zbrojnych, prezydent Lech Kaczyński odznaczył U. Złotym Krzyżem Zasługi. W latach 2000–03 był kierownikiem tematu *Public-Key Cryptography and Computational Number Theory* w grantie 5. Programu Ramowego. Uczestniczył (także jako członek Rady Programowej) w Central European Conferences on Cryptology (m.in. Będlewo 2004, Brno 2005, Nyiregyhaza 2005, Będlewo 2010, Debreczyn 2011). Współpracował także z WAT i Biurem Kryptograficznym przy Sztapie Generalnym WP, prowadził tam m. in. zajęcia z kryptografii. Część jego prac kryptograficznych miała charakter poufny lub tajny i nie jest znana.

Był sekretarzem redakcji „Acta Arithmetica” (1994–97), przez długi okres był recenzentem „Mathematical Reviews”. Chętnie był zapraszany za granicę, uczestniczył w licznych konferencjach naukowych. Wykładał na uniwersytetach Niemiec, Francji, Holandii, Włoch, Kanady i USA. W 1991–92 przebywał w Holandii na rocznym stypendium NWO (Netherlands Organization for Scientific Research), przebywał w Instytucie Maxa Plancka w Bonn, uzyskał stypendium Boscha na uniw. w Heidelbergu oraz stypendium DAAD. Był współredaktorem 5 tomów dotyczących rozwoju kryptologii i teorii liczb, tomu prac wybranych A. Schinzla, który wraz z J. Browkinem i Robertem Tijdemanem (wybitnym specjalistą z teorii liczb z Leiden University) mieli największy wpływ na jego matematyczną działalność badawczą. Bliskie związki łączyły go z uniw. w Calgary, czołową placówką w zakresie kryptologii i ochrony informacji. Mimo słabego stanu zdrowia był bardzo aktywny i miał wiele pomysłów. A. Schinzel wspomina: „Na dzień przed jego śmiercią rozmawialiśmy o znanym algorytmie AKS, czyli o deterministycznym teście Agrawala, Kayala, Saxeny sprawdzania, czy dana liczba jest pierwsza. Umówiliśmy się, że za dwa dni przedstawi mi swoje spostrzeżenia dotyczące poprawienia tego algorytmu”.

U. odznaczał się obywatelską postawą patriotyczną. Był członkiem Rady Naukowej Instytutu „Polska Racja Stanu” im. Lecha Kaczyńskiego, publicystą „Nowego Dziennika”, uczestniczył w wielu dyskusjach internetowych demaskując antypolskie dezinformacje i prowokacje, ujawnił opinii publicznej w Polsce, że wyniki wyborów są obliczane przy

użyciu rosyjskich serwerów. Od jesieni 2011 uczestniczył w Komitecie Organizacyjnym Konferencji Smoleńskich, zainicjowanych przez grupę samodzielnych pracowników naukowych o wykształceniu politechnicznym, zaniepokojonych przebiegiem oficjalnego śledztwa w sprawie katastrofy prezydenckiego TU-154 pod Smoleńskiem 10 IV 2010, oddanego przez ówczesne władze RP całkowicie w ręce rosyjskie i prowadzonego w sposób ignorujący dowody materialne oraz prawa fizyki. Nie doczekał pierwszej z tych konferencji, która odbyła się w X 2012.

U. był żonaty, miał dwoje dzieci. Zmarł w następstwie zaskłabnięcia. Przewieziony do szpitala zbyt późno został poddany odpowiedniej intensywnej terapii. Został pochowany na wojskowym Cmentarzu Powązkowskim w Warszawie.

R. Duda: *Jerzy Urbanowicz*, „*Mathematica Applicanda*” 9 (2015), nr 1, s. 305–311; A. Schinzel: *Prace Jerzego Urbanowicza z matematyki czystej*, „*Wiadomości Matematyczne*” 49 (2013) nr 1, s. 21–28; A. Schinzel: *Jerzy Urbanowicz*, „*Wiadomości Matematyczne*” 52 (2016), nr 1, s. 143–148; I. Kozłowska 2012, <https://naszdzienik.pl/polska-kraj/9227,zmarl-prof-urbanowicz.html> [dostęp 25. 11. 2018]; <http://www.konferencjasmolenska.pl> [dostęp 25.11.2018]

Stanisław Domoradzki

[Poprzedni](#)
[Następny](#)